

اثر سطوح مختلف نانوذره دیاکسید تیتانیوم (TiO_2) بر دو ترکیب فنلی مهی در گیاه دارویی بادرشبو (*Dracocephalum moldavica L.*)

مجاهد کمالی زاده^۱، محمد رضا بی‌همتا^{۲*}، سید علی پیغمبری^۳ و جواد هادیان^۴

۱- استادیار، گروه بیوتکنولوژی کشاورزی دانشکده کشاورزی، دانشگاه جهرم، جهرم

۲- نویسنده مسئول، استاد، گروه زراعت و اصلاح بیانات، دانشکده کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج

پست الکترونیک: mrghanad@ut.ac.ir

۳- استاد، گروه زراعت و اصلاح بیانات، دانشکده کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج

۴- استادیار، گروه کشاورزی، پژوهشکده گیاهان و مواد اولیه دارویی، دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ پذیرش: اسفند ۱۳۹۲

تاریخ اصلاح نهایی: بهمن ۱۳۹۲

تاریخ دریافت: آذر ۱۳۹۲

چکیده

به منظور بررسی تأثیر نانوذره دیاکسید تیتانیوم بر میزان تولید رزمارینیک اسید و کلروژنیک اسید در جمعیت یومی گیاه دارویی بادرشبو (*Dracocephalum moldavica L.*), این نانوذره در هشت غلظت مختلف (۰.۰، ۰.۵، ۰.۲۰، ۰.۳۰، ۰.۵۰ و ۰.۱۰۰ بی‌پی‌ام) در قالب طرح کاملاً تصادفی با سه تکرار با شروع مرحله گلدھی بر روی گیاهان بادرشبو توده ارومیه کشت شده در گلخانه دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران، اسپری شد؛ در مرحله گلدھی کامل، اندام‌های هوایی گیاهان برداشت و به مدت یک هفته در سایه خشک شد و عصاره توسط دستگاه کروماتوگرافی مایع با کارآیی بالا، از نظر میزان این دو ترکیب فنلی مهی، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. از نرم افزارهای اکسل و SAS برای تجزیه و تحلیل آماری استفاده شد. نتایج نشان داد که بین سطوح مختلف تیمارها از نظر آماری تفاوت معنی‌دار وجود داشت. میزان تولید این دو ترکیب در غلظت‌های کم نانوذره تا تیمار ۳۰ بی‌پی‌ام افزایش یافت و در غلظت‌های بالاتر روند کاهشی بود. میانگین تولید رزمارینیک اسید و کلروژنیک اسید در این جمعیت به ترتیب $12/32$ و $5/4$ میکروگرم در گرم عصاره بود. بنابراین استفاده از نانوذره در سطوح کم، در افزایش میزان ترکیب‌های فنلی در گیاه بادرشبو، مؤثر می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: بادرشبو (*Dracocephalum moldavica L.*), دیاکسید تیتانیوم، رزمارینیک اسید، کلروژنیک اسید، نانوذره.

مقدمه

خانواده نعناعیان به فراوانی یافت می‌شوند. گیاه دارویی

بادرشبو با نام علمی (*Dracocephalum moldavica L.*)^(Dastmalchi et al., 2007) بومی آسیای مرکزی و اهلی شده در مرکز و شرق اروپاست که در مناطق شمال‌غرب و شمال ایران می‌روید علاوه‌بر ترکیب‌های اسانسی دارای اسیدهای فنلی مانند

فلاؤنؤیدها و سایر ترکیب‌های فنلی انتشار وسیعی در گیاهان دارند و فعالیت بیولوژیک متنوع این ترکیب‌ها از جمله اثرات آنتیاکسیدان، ضدمیکروبی و ضدالتهاب آنها در بسیاری از بررسی‌ها گزارش شده است (Parejo et al., 2002; Kay & Holub., 2002).

نقشه راه وزارت کشاورزی آمریکا در سپتامبر ۲۰۰۳ مورد بحث قرار گرفت. فناوری نانو با کمک ابزارهای جدید، توانایی دگرگونسازی صنایع غذایی و کشاورزی را دارد و می‌تواند از این ابزارها برای تشخیص رفتارهای مولکولی بیماری‌ها، کشف سریع بیماری و افزایش توانایی گیاهان Zhaobo *et al.*, 2005) برای جذب مواد غذایی استفاده کند (Reynolds, 2002). همچنین این فناوری می‌تواند راههایی برای بالا بردن ارزش محصولات کشاورزی و رفع مشکلات محیطی ارائه دهد (Ghannadi *et al.*, 2004; Sultan *et al.*, 2008). در بین نانوذرات، نانوذره دی‌اسید تیتانیوم کاربرد بیشتری در صنعت دارد. برخی از ویژگی‌های این ماده که موجب برتری آن نسبت به سایر ذرات شده است شامل مقاومت شیمیایی بالا، غیرسمّی بودن آن، طول عمر بالای این ماده، در دسترس بودن و هزینه کم آن است (Sungkaworn *et al.*, 2007). در آزمایشی، ترکیبی از ذرات نانو SiO_2 و TiO_2 فعالیت نیترات ردوکتاز را در سویا افزایش داد و توانایی جذب و استفاده از آب و کود را تشدید نمود (Lu *et al.*, 2002; Salehi *et al.*, 2008). نشان دادند که تیمار نانو ذرات نقره (۵۰ پی‌پی‌ام) باعث افزایش درصد جوانهزنی، طول ساقه‌چه و ریشه‌چه و در نهایت بهبود استقرار گندم گردید. با وجود اینکه رزمارینیک اسید فراوان ترین ترکیب عصاره آبی بادرشبو است اما عملکرد عصاره این گیاه کم می‌باشد، بنابراین میزان تولید نهایی این ترکیب بالارزش ناچیز است (Dastmalchi *et al.*, 2007). از طرف دیگر با توجه به خواص مطلوب نانوذره دی‌اسید تیتانیوم به عنوان یک محرك مناسب، در این مطالعه اثر غلظت‌های مختلف این نانوذره بر افزایش میزان تولید رزمارینیک اسید در گیاه بادرشبو مورد بررسی قرار گرفت و بهترین غلظت این نانوذره مشخص گردید.

مواد و روشها

شرایط کشت گلخانه‌ای

این تحقیق به منظور بررسی تأثیر غلظت‌های مختلف نانوذره دی‌اسید تیتانیوم بر میزان تولید رزمارینیک اسید و کلروژنیک

رزمارینیک اسید و کلروژنیک اسید می‌باشد. این اسیدهای فنلی دارای خواص آنتی‌اسیدانی، ضدبیروس، ضدآلرژی، ضدالتهاب و ضدسرطان هستند. Dastmalchi و همکاران (۲۰۰۷)، گزارش کردند که فراوان ترین ترکیب عصاره آبی گیاه بادرشبو، رزمارینیک اسید می‌باشد و خواص آنتی‌اسیدانی و آنتی‌آلرایمری این گیاه را به رزمارینیک اسید نسبت دادند. در مورد خواص آرامش‌بخشی و ضد هلیوباتکتریایی (Ghannadi *et al.*, 2004) عصاره این گیاه گزارش‌های بسیار وجود دارد. با وجود اهمیت این گیاه، تحقیقات بسیار محدودی بر روی شیمی ترکیب‌های غیرفرار این گیاه انجام شده است.

هدف از اصلاح گیاهان دارویی، افزایش کمیت و کیفیت آن دسته از مواد مؤثره در این گیاهان است که در صنایع دارویی از اهمیت خاصی برخوردار هستند. از راهکارهای افزایش متابولیت‌های ثانویه گیاهی استفاده از محرك‌های (Elicitors) زنده و غیرزنده‌ای است که می‌توانند مسیرهای متابولیکی سنتز متابولیت‌های ثانویه را تحت تأثیر قرار داده و میزان تولید آنها را افزایش دهند. بکارگیری محرك‌ها که عموماً یکی از موفق‌ترین راهکارها در افزایش متابولیت‌های ثانویه هستند، به صورت استرس‌های شیمیایی و فیزیکی در تولید متابولیت‌های ثانویه‌ای که در حالت معمولی در غلظت پایینی تولید می‌شوند و یا تولید نمی‌شوند، مورد استفاده قرار می‌گیرند. محرك‌ها به عنوان محرك‌های دفاعی و القاء‌کننده استرس در گیاه تعریف می‌شوند. محرك‌ها به صورت مستقیم و غیرمستقیم با فعال کردن ژن‌های مرتبط با بیوسنتر ترکیب‌های ثانویه سبب افزایش تولید این ترکیب‌ها می‌گردد (Neumann *et al.*, 2009). نانوتکنولوژی عبارت است از دستکاری دقیق و کنترل شده ساختار اتمی یا مولکولی مواد در مقیاس نانو به منظور تهییه ریزذراتی با خصوصیات نوظهور و کاربردهای خاص. ذرات نانو عبارتند از: ذرات اولیه‌ای که حداقل یکی از ابعاد آنها کمتر از ۱۰۰ نانومتر باشد (Karn *et al.*, 2005). کاربرد فناوری نانو در کشاورزی و صنایع غذایی، اولین بار در

در داخل آب با گرمای ۴۰ درجه سانتی گراد قرار گرفت. پس از یک ساعت محلول بیرون برداشت شد و به آن دی متیل سولفوکسید (Dimethyl sulfoxide) (DMSO) برای جلوگیری از رشد باکتری ها اضافه شد تا در مرحله بعد برای شناسایی و تعیین درصد رزمارینیک اسید و کلروژنیک اسید عصاره، از دستگاه کروماتو گرافی مایع با کارآیی بالا (HPLC (High Performance Liquid chromatography)) استفاده شود.

تهیه استانداردها

محلول استوک ۵ میلی گرم بر میلی لیتر از استانداردهای رزمارینیک اسید و کلروژنیک اسید (Sigma-Aldrich co.UK) در محلول اتانول/آب (حجمی/حجمی ۷۰:۳۰) تهیه شد. سپس غلظت های مختلف از ۵ تا ۵۰ میکرو گرم بر میلی لیتر از این دو استاندارد تهیه و برای رسم منحنی استاندارد استفاده شد.

شرایط دستگاه کروماتو گرافی مایع با عملکرد بالا از دستگاه کروماتو گرافی مایع با عملکرد بالا متصل به آرایه تشخیص نوری، کمپانی UNICAM مدل کریستال ۲۰۰، واقع در دانشگاه خوارزمی تهران استفاده شد. عصاره Discovery-C₁₈ آبی توسط تریکیت اتوماتیک به ستون (Packing) ستون به قطر ۵ میکرومتر، در دمای ۲۲ درجه سانتی گراد متصل به آرایه تشخیص نوری با طول موج کارکردی ۲۰۰ تا ۵۰۰ نانومتر، ترزیق گردید. سرعت شستشو یک میلی متر در دقیقه بود. حال شستشو شامل حلال A متشكل از مтанول-آب-اسیداستیک (به ترتیب ۱۰:۸:۲) حجم به حجم) و حلال B (فاز متحرک) متشكل از مтанول-آب-اسیداستیک (به ترتیب ۹۰:۸:۲ حجم به حجم) می باشد که از نسبت ۸۵/۱۵ به نسبت ۷۰/۳۰ طی ۱۵ دقیقه با شبیه ملایم تبدیل می شود. پیک های خروجی براساس زمان بازداری با نمونه های استاندارد تعیین می گردد (Dastmalchi et al., 2007).

اسید در گیاه دارویی بادرشبو در شرایط گلخانه در سال ۱۳۹۱ در گلخانه تحقیقاتی دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران واقع در کرج (طول جغرافیایی ۵۱°۰' شرقی، عرض جغرافیایی ۴۹°۳۵' شمالی و ارتفاع ۱۳۱۲ متر از سطح دریا) انجام شد. دمای روز و شب به ترتیب ۲۵ و ۲۰ درجه سانتی گراد تنظیم گردید. بذرهای گیاه بادرشبو جمعیت ارومیه از سازمان جنگلها و مراعع تهیه شد. بذرهای سالم و یکنواخت پس از شستشوی اولیه به مدت ۵ دقیقه در محلول هیپوکلریت سدیم ۲۰٪ سترون و بعد چندین بار با آب مقطر استریل شستشو و آنگاه در سینی های کشت (بستر کشت ترکیبی از پرلیت و کوکوپیت به صورت مساوی) خزانه و بعد گیاهچه ها در مرحله سه برگی، به گلدانهای پلاستیکی با ترکیب خاک به صورت ۱۰٪ ماسه، ۳۵٪ کوکوپیت، ۳۵٪ پرلیت و ۱۰٪ خاک منتقل شدند.

اسپری نانوذره دی اکسید تیتانیوم

در این تحقیق از نانوذره دی اکسید تیتانیوم (TiO₂) با اندازه حدود ۲۵ نانومتر و به شکل آناتاز استفاده شد. این نانوذره از دانشگاه تهران خریداری شد. ذرات به مدت ۱۵ دقیقه قبل از آزمایش به صورت سوسپانسیون در آب استریل آماده شد. بعد از ظهور اولین جوانه گل در گیاهان، سطوح مختلف (۰، ۵، ۱۰، ۲۰، ۳۰، ۵۰، ۱۰۰ و ۱۵۰ پی بی ام) این نانوذره در قالب طرح کاملاً تصادفی با سه تکرار بر روی گیاهان اسپری شد. بعد از تهیه غلظت های مذکور از این نانوذره، برای دقت کار در موقع اسپری گیاهان اطراف با پوشش پلاستیکی پوشانده شدند.

برداشت نمونه

در مرحله گلدھی کامل، کل اندام های هوایی گیاهان در تیمارهای مختلف، برداشت و در سایه به مدت یک هفته خشک شدند.

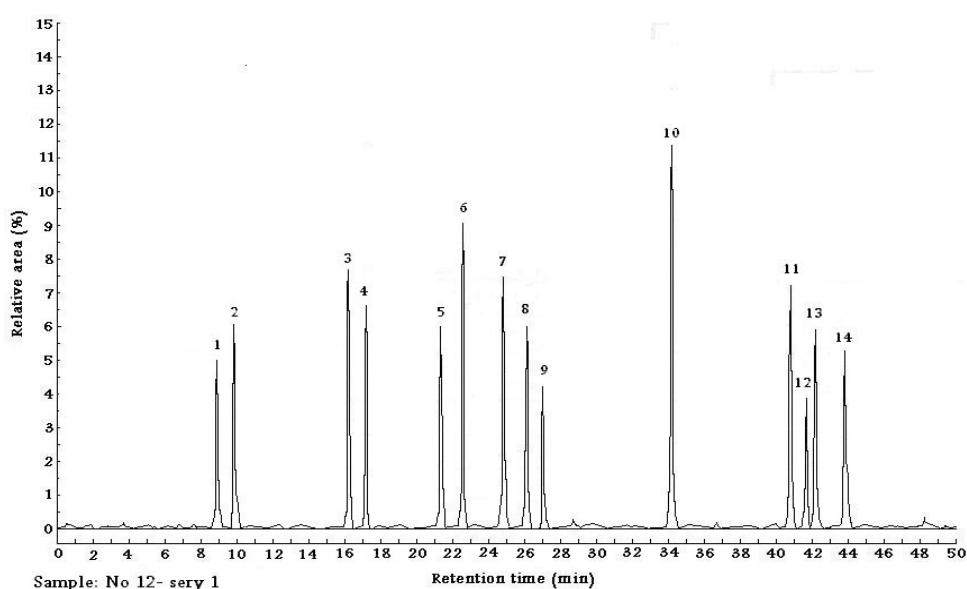
استخراج عصاره

به منظور عصاره گیری ۱/۵ گرم بافت گیاهی داخل کیسه ای از جنس سلولز قرار گرفته و درب آن بسته شد و

نتایج

نتایج حاصل از کروماتوگرافی مایع با عملکرد بالا و اطلاعات مربوط به سطح زیر منحنی‌های نمونه و زمان بازداری هر یک در شکل ۱ دیده می‌شود.

با توجه به منحنی استاندارد و زمان بازداری (دقیقه ۱۰ برای کلروژنیک اسید و دقیقه ۳۴ برای رزمارینیک اسید) محاسبه شد و نتایج حاصل با کمک نرمافزار آماری SAS مورد تجزیه واریانس قرار گرفت و میانگین‌ها توسط آزمون چند دامنه‌ای دانکن در سطح احتمال ۵٪ مقایسه شدند.

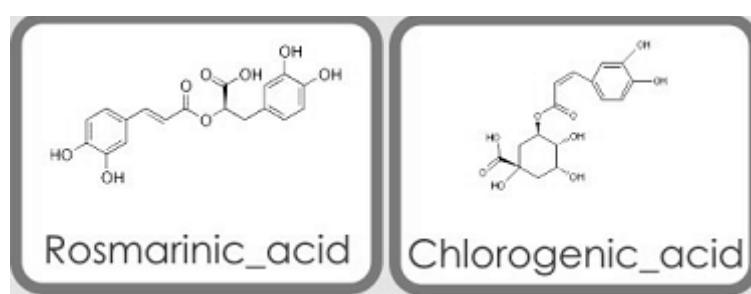

شکل ۱- نتایج کروماتوگرافی مایع با عملکرد بالا در یک نمونه عصاره گیاه بادرشبو

(پیک‌های شماره ۲ و ۱۰ به ترتیب مربوط به کلروژنیک اسید و رزمارینیک اسید، حداقل طول موج کارکردی ۳۳۰ نانومتر)

میانگین تولید رزمارینیک اسید و کلروژنیک اسید با فرمول شیمیایی فوق (شکل ۲) در تیمارهای مختلف به ترتیب ۱۲/۳۱ و ۵/۴ میکروگرم در گرم عصاره آبی بود.

در عصاره گیاه دارویی بادرشبو فراوانترین ترکیب رزمارینیک اسید (شکل ۲) بود. غلظت این ترکیب مهم، در نمونه‌های مختلف با مقایسه با نمونه استاندارد، توسط دستگاه کروماتوگرافی مایع با عملکرد بالا تعیین گردید.

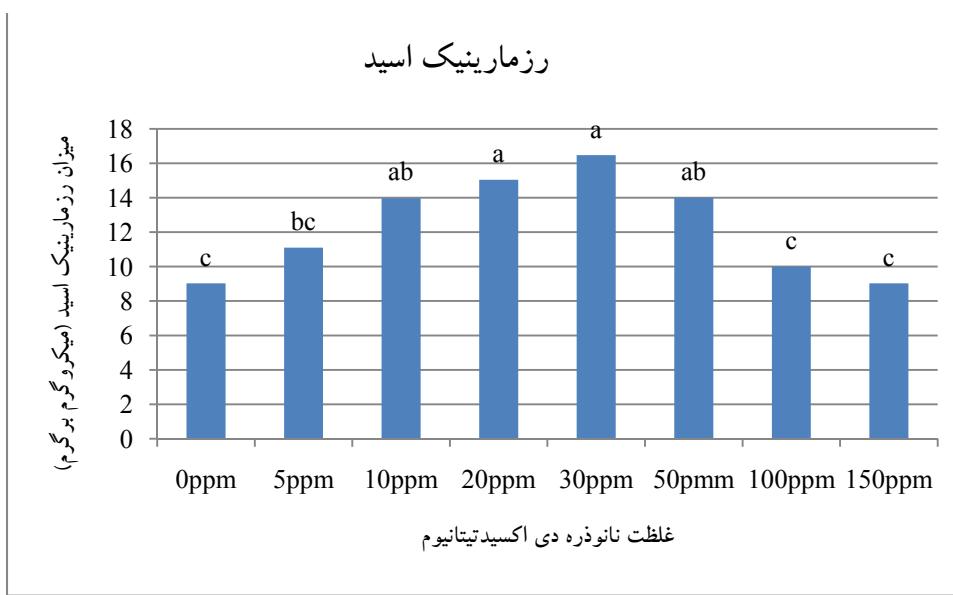
شکل ۲- فرمول شیمیایی رزمارینیک اسید و کلروژنیک اسید (Dastmalchi *et al.*, 2007)

جدول ۱- نتایج تجزیه واریانس اثر سطوح مختلف نانوذره دیاکسید تیتانیوم (TiO_2)
بر تولید رزمارینیک اسید در گیاه بادرشبو

منابع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	مقدار F	سطح معنی‌داری
تیمار (نانوذره)	۷	۱۷۷۷۷۲/۷۲	۲۵۳۸/۹۶	۱۲/۸	<۰/۰۰۰۱
	۱۶	۲۹۴۳/۲۱	۱۸۳/۹۵		
	۲۳	۲۰۷۱۵/۹۲			کل
تیمار در سطح ۱٪ معنی‌دار است.		R2=0.86			

جدول ۲- نتایج تجزیه واریانس اثر سطوح مختلف نانوذره دیاکسید تیتانیوم (TiO_2)
بر تولید کلروژنیک اسید در گیاه بادرشبو

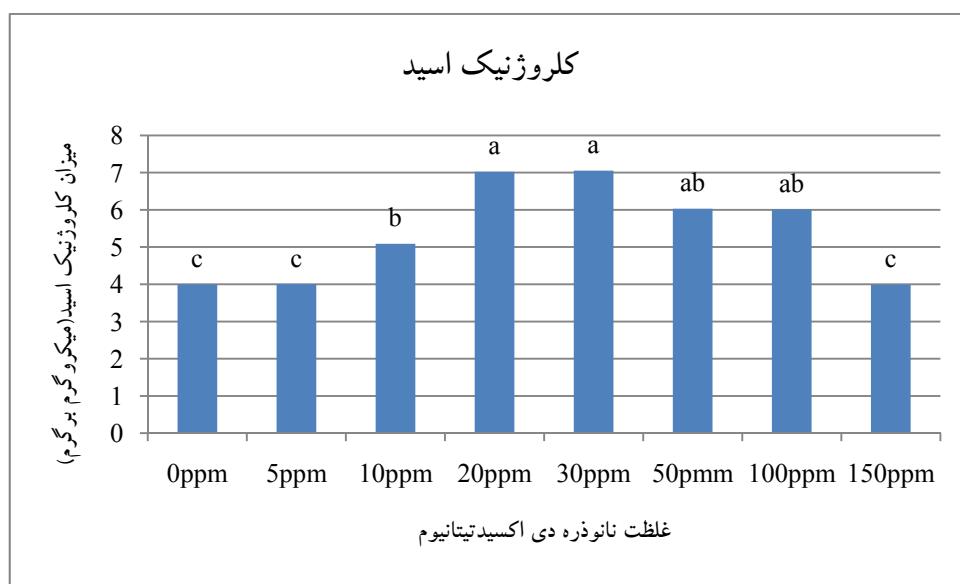
منابع تغییرات	درجه آزادی	مجموع مربعات	میانگین مربعات	مقدار F	سطح معنی‌داری
تیمار (نانوذره)	۷	۳۶۴۴۴/۳	۵۲۰۶/۳	۱۷/۰۸	<۰/۰۰۰۱
	۱۶	۴۸۷۸/۲	۳۰۴/۸		
	۲۳	۴۱۳۲۲/۵			کل
تیمار در سطح ۱٪ معنی‌دار است.		R2=0.88			

شکل ۳- مقایسات میانگین اثر سطوح مختلف نانوذره دیاکسید تیتانیوم (TiO_2) بر تولید رزمارینیک اسید در گیاه دارویی بادرشبو

بحث
بایشین Dastmalchi و همکاران (۲۰۰۷) بر روی گیاه بادرشبو و تجزیه کمی و کیفی بر روی خانواده نعناعیان مطابق می‌باشد (Shan *et al.*, 2005; Triantaphyllou *et al.*, 2001).

میانگین تولید رزمارینیک اسید و کلروژنیک اسید در گیاه بادرشبو در تیمارهای مختلف به ترتیب ۱۲/۳۱ و ۵/۴ میکروگرم در گرم عصاره آبی بود که با تحقیقات

شکل ۴- مقایسات میانگین اثر سطوح مختلف نانوذره دی اکسید تیتانیوم (TiO_2) بر تولید کلروژنیک اسید در گیاه دارویی بادرشبو

منابع مورد استفاده

- Dastmalchi, K., Dorman, H.G., Kosar, M. and Hiltunen, R., 2007. Chemical composition and in vitro antioxidant evaluation of a water soluble Moldavian balm (*Dracocephalum moldavica L.*) extract. Food Science and Technology, 40: 239-248.
- Ghannadi, A., Sajjadi, S.E., Abedi, D., Yousefi, J. and Daraei-Ardekami, R., 2004. The invitro activity of seven Iranian plants of the Lamiaceae family against *Helicobacter pylori*. Nigerian Journal of Natural Products and Medicine, 8: 40-42.
- Karn, B., Masciangioli, T., Zhang, W., Colvin, V. and Alivisatos, P., 2005. Nanotechnology and the Environment; Applications and Implications. American Chemical Society, Washington, 416p.
- Kay, C.D. and Holub, B.J., 2002. The effect of wild blueberry (*Vaccinium angustifolium*) consumption on postprandial serum antioxidant status in human subjects. British Journal of Nutrition, 88: 389-97.
- Lu, C.M., Zhang, C.Y., Wu, J.Q. and Tao, M.X., 2002. Research of the effect of nanometer on germination and growth enhancement of glycine max and its mechanism. Soybean Science, 21: 168-172.
- Neumann, K.H., Kumar, A. and Imani, J., 2009. Plant Cell and Tissue Culture. A Tool in Biotechnology. Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 333p.

جدول تجزیه واریانس داده‌ها (جدول ۱ و ۲) نشان داد که بین غلظت‌های مختلف نانوذره دی اکسید تیتانیوم در سطح ۱٪ از نظر آماری تفاوت معنی‌دار وجود دارد. مقایسات میانگین تیمارهای مختلف (شکل‌های ۳ و ۴) با آزمون چند دامنه‌ای دانکن انجام شد. به طوری که تا غلظت ۳۰ بی‌بی‌ام نانوذره، میزان تولید این دو ترکیب فنلی روندی افزایشی داشته و به ۱۶/۴۷ و ۷/۰۳ میکروگرم بر گرم عصاره بهتر تیپ برای رزمارینیک اسید و کلروژنیک اسید رسانید. در غلظت‌های بالاتر، میزان تولید این دو ترکیب فنلی بنا بر این تأثیر این نانوذره بر میزان تولید این دو ترکیب فنلی دو جانبه می‌باشد و تا غلظت‌های مشخص باعث افزایش و تحریک تولید این دو متابولیت ثانویه مهم می‌شود ولی در غلظت‌های بالاتر اثر منفی بر تولید این مواد دارد و باعث کاهش تولید این دو ترکیب می‌شود. بنابراین با تحقیقات بیشتر بر روی غلظت‌های مختلف این نانوذره و همچنین توجه بیشتر به علت مولکولی افزایش متابولیت‌های ثانویه، می‌توان به یافتن راهکارهای جدید برای افزایش ترکیب‌های ارزشمند امیدوار بود.

- TiO₂ nanoparticles on tumor cell colonies: fractal dimension and morphological properties. International Journal of Biomedical Science, 2(1): 67-74.
- Triantaphyllou, K., Blekas, G. and Boskou, D., 2001. Antioxidant properties of water extracts obtained from herbs of the spices Lamiaceae. International Journal of Food Sciences and Nutrition, 52(4): 313-317.
 - Shan, B., Cai, Y.Z., Sun, M. and Corke, H., 2005. Antioxidant capacity of 26 spice extracts and characterisation of their phenolic constituents. Journal of Agricultural and Food Chemistry, 53(20): 7749-7759.
 - Zhaobo, W., Sondi, I. and Salopek-Sondi, B., 2005. Study on novel antibacterial high-impact polystyrene/TiO₂ nanocomposites. Journal of Materials Science, 40(2): 6433-6438.
 - Parejo, I., Viladoma, F., Jaume, B., Rosas-Romero, A., Flerlage, N., Burillo, J.S. and Codina, A., 2002. Comparison between the radical scavenging activity and antioxidant activity of six distilled and nondistilled mediterranean herbs and aromatic plants. Journal of Agricultural and Food Chemistry, 50(23): 6882-6890.
 - Reynolds, G.H., 2002. Forward to the Future Nanotechnology And Regulatory Policy. Pacific Research Institute, 20p.
 - Salehi, M. and Tamaskani, F., 2008. Pretreatment effect of nanosilver on germination and seedling growth of wheat under salt stress. Proceeding of 1th Iranian Congress in Seed Sciences and Technology, Gorgan, Iran, 12-13 November: 358.
 - Sultan, A., Bahang, H., Aisa, H.A. and Eshbakova, K.A., 2008. Flavonoids from *Dracocephalum moldavica*. Chemistry of Natural Compounds, 44: 366-367.
 - Sungkaworn, T., Triampo, W., Nalakarn, P., Triampo, D., Tang, I.M. and Lenbury, Y., 2007. The effects of

The effect of different levels of titanium dioxide nanoparticle on production of two major phenolic compounds in dragonhead herb (*Dracocephalum moldavica* L.)

M. Kamalizadeh¹, M.R. Bihamta^{2*}, S.A. peyghambari³ and J. Hadian⁴

1- Department of Biotechnology, Jahrom University, Jahrom, Iran

2*- Corresponding author, Department of Agronomy and Plant Breeding, College of Agriculture and Natural Resources, Karaj, Iran,
E-mail: mrghanad@ut.ac.ir

3. Department of Agronomy and Plant Breeding, College of Agriculture and Natural Resources, Karaj, Iran

4- Medicinal Plants and Drugs Research Institute, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran

Received: November 2013

Revised: February 2014

Accepted: February 2014

Abstract

In order to evaluate the effect of titanium dioxide nanoparticles on the production of rosmarinic acid and chlorogenic acid, this nanoparticle with eight different concentrations (0, 5, 10, 20, 30, 50, 100 and 15 ppm) in a completely randomized design with three replications at flowering stage was sprayed on Urmia genotype of Dragonhead (*Dracocephalum moldavica* L.) planted in the greenhouse, college of agriculture, Tehran university. At full flowering stage, plant shoots were harvested and dried in the shade for a week and then the amount of two major phenolic compounds of extraction were analyzed by high-performance liquid chromatography. Excel and SAS software were used for statistical analysis. Results showed statistically significant differences among different treatments. The production of these two compounds raised in low concentration of nanoparticle treatment up to 30 ppm extract, whereas rosmarinic acid content was decreased in high concentration of nanoparticle treatment. Average content of rosmarinic acid and chlorogenic acid in Urmia genotypes was 123.2 and 54 μ g/g extract, respectively. Therefore, nanoparticle induced the production rate of phenolic compounds in low concentration.

Keywords: Dragonhead (*Dracocephalum moldavica* L.), titanium dioxide, rosmarinic acid, chlorogenic acid, nanoparticle.